

Тетяна ХОРХОРДИНА,

доктор історичних наук, професор
Історико-архівного інституту
Російського державного
гуманітарного університету

– Дозвольте спочатку навести один маловідомий фрагмент з історії архівної справи, який ілюструє залежність ставлення до архівів від характеру епохи та соціальних обставин. У 1943 р. відбулася Всесоюзна конференція істориків та архівістів, де один із головних керівників архівної системи Володимир Максаков запропонував організувати Центральний державний архів Великої Вітчизняної війни для того, щоб зібрати і зберегти свідчення безпосередніх учасників тих подій. Архівісти навіть прийняли відповідну резолюцію з підтримки пропозиції Максакова. Але пізніше ці матеріали були закриті для загального користування і врешті-решт приречені на забуття. Чому так сталося? А тому, що з фронтів пішов такий потік невідцензованих листів, що сам завідувач відділу агітації та пропаганди ЦК КПРС Олександров підписав офіційний наказ заборонити збирання відповідних документів, а саму ідею створення спеціального архіву війни забути раз і назавжди. Пізніше, в 1978 р., відомий письменник Костянтин Симонов спробував повернутися до відродження ініціативи істориків та архівістів воєнної пори. Більше того, користуючись своїм авторитетом, він почав атакувати Головне політичне управління Збройних сил та керівництво ЦК КПРС, намачаючись переконати їх у тому, що треба зібрати спогади ще живих ветеранів війни в одному архіві, а якщо це неможливо, то заснувати при архіві Міністерства оборони СРСР відкритий для дослідників та вчених фонд неопублікованих спогадів бійців. Але навіть голос Симонова не був почутий. А письменник-фронтовик ще в ті роки стверджував, що неможливо ігнорувати іншу, альтернативу “офіційно-генеральській”, правду про війну. Він писав, що існує “окопна” правда і що справжню й повну історію Великої Вітчизняної війни майбутні історики та письменники зможуть відтворити, якщо будуть користуватися усією палітрою фарб, а не лише офіційними та опублікованими спогадами. Тим більше, як ми знаємо тепер, навіть мемуари маршала Г. К. Жукова вийшли друком відредагованими до невпізнанності. До чого ж це все призвело і чим це все закінчилося? Нас було позбавлено цінної частки правди про війну, а спеціального центру архівних джерел так і не було створено. Керівництво партії та уряду вимагали від приручених істориків та архівістів опиратися тільки на документи